

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz. Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAL

LAPTALAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Földmivelés, ipar — és kereskedelem.

(P:) Az állampolgárság egyetemes jólétének mérvét különböző jelenségek megnyilatkozásából lehet meghatározni. E jelenségek a következők:

A termő föld tulajdon eloszlásának mérve, a földbirtok megterheltségének nagysága, hogy a nyerstermények hol, s miként dolgoztatnak fel, s a kivitel tárgyát képező nyerstermények és ipari cikkek értéke milyen arányban áll a behozatal értékével szemben.

Ezek a jelenségek a földmivelés, ipar és kereskedelem fejlettségét vagy fejletlenségét kétségtelenül hűen tárják az, érdeklődők elé, s így talán semmi sincs előttünk oly szomorú jelenség, mint az ami a Magyarországi földmivelés, ipar és kereskedelem abszolút fejletlenségét bizonyítja be kétségtelenül.

Hogy mily szomorú állapotban van magyarországi földmivelése, ipara és kereskedelme, azt minden Demosthénésnél szebben, illetve az adott esetben szomorúabban bizonyítják az alábbi adatok.

Az ország mezőgazdasági tekintetben földet alkotó 26.680.133 hektár területéből 11.584.002 hektár szántó, 347.766 hektár kert, 2.993.222 hektár rét, 3.708.883 hektár legelő, 90.174 hektár nádas, 358.045 hektár szőlő és 7.598.041 hektár erdőterületet képez. Ez a termő földterület ma 2.795.885 egyén birtokában áll, ugy azonban, hogy a birtokosok közül 3977-nek 1000 katasztrális holdnál nagyobb, 20797-nek 100--1000 katasztrális holdig terjedő a birtoka, míg 1.459.893 egyén 0-tól maximum 5 holdig terjedő ingatlant vallhat magáénak.

Már maga az 5 holdig terjedő törpe birtoknak a nagybirtokokkal szembeni horribilis száma szomorú tényként állapítja meg azt, hogy a nemzet zömének kezén annyi föld sincsen, hogy abból munkája után valahogy is tengesse életét, de szomorubbá teszi ezt az a körülmény, hogy a 2.552.965 katasztrális holdat tevő, s nemzetgazdasági szempontból holt vagyonnak tekintendő hitbizományi birtokok mellett, 10.668.380 katasztrális holdat teszen ki az egyházi kötött és közforgalomból kizárt, 1.267.124 holdat a külföldiek és 165.164 holdat pedig az állandóan külföldön élő magyarok birtokának a területe, s így az összterület közel 40 százaléka az állampolgárság boldogulását nemhogy előmozdítaná, de egyenesen veszélyeztetési és megakadályozza. Oly hatalmas területek vannak ugyanis ez által lekötve, amelyek felosztott nem néhány ezer egyénnek, mint ma, hanem millióknak gondoktól mentes, megelégedett életet biztosítanának.

A kötött birtokok nagy terjedelme különben nemcsak azt teszi lehetetlenné, hogy azok munkájából milliók éljenek

meg, hanem eredményezi a nemzet elszegényedését az által, hogy intenzív művelése lehetetlen a mai állapotok fentartása mellett. Nem szorul ugyanis bővebb magyarázatra az a körülmény, hogy a kisbirtokos, akinek mindene az a föld, akinek minden reménye, minden vágya földjének jókarba hozatala, termőbbé tétele, munkája után sokkal szebb eredményt képes felmutatni, mint a holtkéz birtok alkalmazottai, kiknek fontos érdekük nem fűződik a termelés fokozásához.

Törvényeink kimondják a köteherviselést, de vajjon, hogyan érvényesül ez az igen fontos elv a valóságban. Míg a termőföld közel 40 százaléka a nagybirtok, s leginkább a holtkézbirtokokat képezi, addig a földadó 88 százalékat a törpe birtok fizeti meg a maximális 25 K 50 fillér évi földadójával. Az egyházi kötött birtok földadója ugyanis 3.452.907 korona, a hitbizományi javaké 1.596.029 korona, a külföldiek földadója 619.347 korona, s az állandóan külföldön tartózkodó magyaroké pedig 151.987 koronát teszen ki, s így az állam földadó terhének orozslánrészét éppen a legszegényebb néposztály viseli.

Minduntalan halljuk, hogy ez vagy az az agrárkérdés a földmives néposztály elvitázhatatlan érdekében oldandó meg. Ily kérdésnek minősítik a külföldi állatbehozatali tilalmat, a védvámokat stb.

Ezekből a különben nemzeti szegénységet eredményező védelmi intézkedésekből a tulajdonképpen vett földmives társadalomnak nemhogy haszna volna, de egyenesen megélhetésének elviselhetetlenné válása származik. Az élet ugyanis nap nap után bizonyítja, hogy az a törpebirtokos sokszor annyit sem képes termelni, amennyire magának és családjának szüksége van, de ha nagyobb termést ér is el, a közterhek zaklató behajtása miatt mindjárt a betakarítás után, tehát akkor, amidőn legcsekélyebbek az árak, kénytelen sokszor egész termelését elpocsékolni, hogy aztán később szükségletét a védvámokkal felvert árak mellett, gyakran uszora kamatra vett kölcsönből fedezze.

Franciaországban egy törvényszéki tárgyaláshoz kirendeltek egy bakát őrgyanánt, a tárgyalás elmúlt, s csak évek múlva jutott valakinek eszébe kutatni, hogy a mindennap felvezetett őr miért és kinek a rendeletéből vezetett fel. Van a mi közéletünknek is számtalan ilyen feledésbe ment rendelkezése a véderdők képében. Számtalan erdőnk van ugyanis, melynek fái kiöregedtek bár, a véderdői minősítést, az agyonfiatalítást ma is élvezik, s így területük el van zárva attól, hogy számtalan kisember részére az állatnevelést lehetővé tegyék.

A huszbehozatali titalom a kisbirtokos osztály érdekeit nem védi, ha-

nem igenis érdekében áll az annak a néhány agrár nagyságnak, aki a hatalom birtokában nem elégszik meg helyzetével számtalan előnyével, hanem következetesen arra törekszik, hogy a népzöme mind inkább súlyedjen az elviselhetetlen nyomor posványába.

Ha a kisbirtokosokon, a földmives társadalom zömén segíteni kívánunk, a feleslegessé vált véderdői jelleg megszüntetésével teremtsenek módot a kis egzisztenciáknak az állattenyésztésre.

Szükséges továbbá a holtvagyon megszüntetése mellett az, hogy lehetővé váljon, miként ez a magyarföld munkát és megelégedettséget biztosítson a nemzet zömének, s ne kénytelenítsen vándorbotot ragadni.

Szükséges továbbá, hogy üdvös intézkedésekkel a földmives néposztály szellemi képessége emeltesse és a célszerű gazdálkodás minden módjára kitaníttassék. Erre az ismétlődő iskolák keletében bőalkalom kínálkozik, de természetesen, hogy az agrár-egyletek és löversenyek, tehát e tagadhatlan uri passziók segítése helyett: a népiszólak tökéletesebb tételére kell a súlyt fektetni.

Talán még az is biztosítana valami javulást és fokozná a közvagyonosodást, ha a borjuyilkolás mai, mivel sem indokolható tág határai a lehetőség megszorítottatnának, s egyben az állattenyésztési díjak odaitélésével fokoztatnák.

Lényeges kívánalom lenne továbbá a progresszív adózási rendszer meghonosítása is, erre azonban még rátérünk.

Nem lesz kilakoltatás.

— A városi tanács újabb intézkedése. —

(Saját tud.) Nagy feltűnést keltett Székelyudvarhely város 1929/11. k. j. sz. alatt kiadott azon intézkedése, mely szerint a Bem-utcai házak lakóit most, tél közepén, mikor országszerte a legerősebb és állandó jellegű hideg uralkodik — 1912. február hó 1-ig leendő feltétlenül kiköltözésre akarta kényszeríteni. Megfenyegetvén az ott lakó szegényeket, hogy ha ki nem költöznék, úgy a tanács kénytelen lesz karhatalommal is kiköltöztetni.

Ezt a tulszigoru, ehamarkodott rendelkezést — az ott lakó szegények városzerte hangoztatott keserves panaszkodása folytán — a „Székely-Udvarhely” ez évi második számában szóvá tettük.

Felszólalásunknak — mint örömmel értesülünk — meg is volt a kellő eredménye, mert a szegény embereket lakásukban a téli idő tartama alatt a városi tanács háborgatni nem fogja.

Ezt akartuk elérni felszólalásunkkal s hogy elértük, azért a városi tanács humanusan érző tagjainak, ezuttal teljes elismeréssel adózunk úgy a magunk, mint különösen a veszedelem előtt állott szegények nevében.

Mikor a láb diktál — a nyaknak.

Mondják: nem régiben játszódt le a kis jelenet.

Egyik jegyző, aki — miért s miért nem!? — a Browníngot mindig író-asztalán szereti látni, tollaloi akarta bíróját. Hogy miért!? Nem lehessen tudni. A rossz nyelvek ilyenkor minden megfontolás nélkül rávgyák: mert a bírák nem akarnak a „törvény intencióhoz” alkalmazkodni.

Fine-finale a viselt dolgai után „népszerű”-vé vált jegyző ír a főszolgabírónak, hogy oktassa ki a bírót. A bírónak ez nem használ.

Ujra ír a főbírónak, de már tekintélyesebb modorban; függesse fel a bírót, mert amugyis „hiába csürjük-esavarjuk a dolgot”.

Mikor erre sem látja a bírót függni, fel lép a jegyző ur teljes sulyával s most már ráír a főszolgabíróra — mint mondják — illetéknép: A bíróját vagy függesse fel, vagy vigye maga mellé titkárnak, vagy hanem süsse meg és... Az ürömmek — ugy-e bár!? — mégis csak van ereje és főképp keserősége!...

A szintér egyet változik s csupa paródia: nem a bírót, hanem a jegyzőt látjuk függni. Lam a komédia tragédiával végződött.

No, de nem kell nagyon megráncolni! Nem véres tragédia ez, sőt csakis komédia, mert — egy kevés idő — és a jegyző újra csak ül, áll, jár... a mint neki tetszik.

Ha ez a jelenet nem a közigazgatási porondon játszódna le, jót nevetnénk rajta, de így!? Nem fog a nevetés...

Micsoda féltelenség, micsoda elkényeztetése ez némely jegyzőnek!?... De sokan isszuk a periferiakon ennek a fene gögös, nagyra nőit hatalomnak a levét. Hadd kapjanak a főbírák is belőle, mert ők engedik a „lábak” erőszakos, idomtalan megnyulását.

Na Dalfi (mondaná a tátilében) kellett ez neked? Ezért dédelgetheted, adhatál szeretet-lakomat ott kint a kies helyen, hol feltett vendégeidnek „finom” szórakozását a körül övedző erdők szabad dalnokai sem zavarhaták. Fonye módon kezdi megteremni a gyümölcsét a csókos barátság.

De fordítsunk egyet a képen! Hagyjuk a két barátot, kikről midőn legforróbban ölekeztek, azt mondá az irigy harmadik: „egyiket a másiktól nem irigylem”. Hadd vitakozzanak, meglátjuk, melyik van jobban ráutalva a másikra...

A tülekedő vármegyei életben az operette-figura szerepét adják. Ma az egyiket holnap a másikat függesztik fel, de csak azért, hogy legyen a kit visszahelyezzenek. Szóval ütök egymást agyon, de nem nagyon. Mert — mit is mondott az egyszeri hivataloszolga főnökének, aki elcsapással fenyegette: ha megyünk, mind megyünk...

A csodába! Lift módjára, mit eregetik majd ezt, majd amazt? Zemplén példájára kezdjék a nyakon s végezzék a lábon; hadd kapja meg mindenik a magát. Nyugodt lelkiismerettel tehetik (tisztelet a kivételnek), mert már a tudatlan elem is kezdte megenni a nagy hatalmat — hiába rejtegetik előle az igazat szóló ujságot. Scká már nem tűri a szembekeötösdit...

Az egyiknek dinamittal kedveskednek, A másiknak ablakain ütnek léket, hogy valamiképp meg ne fulladjon a dohadt levegőben. A harmadik a vizsgáló bíróság állandó vendége. A negyedik az atyamester, társait akarja agyon hengerelni, hogy hájas fejről a figyelmet elterelje.

Az ötödik s nemtudom hanyadik egymással halálharcot vív, egymás szenyését tisztogatják, s az önzetlen tisztviselő karak-

teréhez adatokkal kedveskednek. A hetedik fészkelődik, helyet keres, mert meg van neki mondva, hogy a védő szerepe kifogyott.

A nyolcadik őrt áll. Ha valaki e diszes társaságra a figyelmet rátereli, ráír az elnökre, hogy mozdítsa meg apró lábacskaikat, nyítsa fel piciny szájacskáját s állítsa késszenlétebe a legényeit. A kilencedik s az okos elem nem törődik senkivel. Iszik rogyásig s örvend, ha így élhet s nagyokat csap a b. zs. hátára...

A tisztességes csoport felfogva hivatásának fontosságát, dolgozik csendben, békében, mert tudja, hogy a házaseretet nem a boszuállás, erőszak, nagycsahalás és a hatalom körüli farkesóválásban, hanem a nagy és apró köteleességeknek pontos teljesítésében áll.

E szomorú kép az idők jele! Ez operette-figura szerepnek helye nem volna, ha a főbírák tiszta látással végeznék köteleességeiket, a „kupak tanács” panaszait meghallgatnák, s önmagukat alattvalóiknak ki nem szolgáltatnák. Az árrai szem kellene uszni!

Csupán az epizód kedvéért mondom el még a következőt: Hajdanában (így beszéltek régiek) egy „erős kezű főispán” végtelen finomsággal, főuri előzékenységgel az érdekekben megtelt főbírónak tudomására hozza abbéli szándékát, hogy már egyszer olvasni szeretné benyújtott lemondását. A főbíró akárcsak egy jól kitanult mánipuláns örmester, megértette a vessegetést, beadja a lemondását.

E váratlan és sokaktól nem óhajtott változást meghallja egyik mesterségesen életben tartott alattvalója s kiket kegyetlenül ezen önkényes eljárás ellen s biztatja a főbíró.

— Be ne add! Ez nem járja, mi az ilyesmihez nem vagyunk hozzá szokva.

A főbíró megüti a résztvevőnek széles vállat s szól lehangoltan:

— „Nem úgy Dénes, ajánlom, hogy hamarosan te is add be utánnam”.

A kép ugy volna teljes, ha a tisztogatás tovább folyna! Vagy mit is mondjunk!? Az utóbbi állapot rosszabb az elsőnél. Ez így var! hiába tiltakozik...ke.

FIGYELŐ.

Nagy lépés — előre.

— Távirat-levelek —

(Saját tud.) A magyar posta érdekes és nagyfontosságú újítását közli a hivatalos lap egyik száma, amelybe megjelent a kereskedelemügyi miniszter rendelete a táviratlevelekről. A rendelet értelmében a külföldön napyszerűen bevált táviratleveleket a jövő hónap elsejétől a magyar posta is felveszi forgalmába.

A táviratleveleket az új folyamán továbbítják rendeltetési helyükre, ahol másnap reggel ugy kézbesítik őket, mint a közönséges leveleket. A fiókbérlő a táviratlevelet többi postájával együtt fiókjában találja.

Kísérletképpen a következő távirati állományok között hozzák be a távirati levelek új intézményét:

Budapest, Brassó, Debrecen, Érsekújvár, Eszék, Fuime, Győr, Kassa, Kolozsvár, Miskolc, Nagykanizsa, Nagyszében, Pancsova, Pozsony, Sopron, Szabadka, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Temesvár, Ujvidék, Zágráb, Zimony.

A felsorolt helyek távirahivatalainak közvetítésével azonban a többi postaállomásra is lehet táviratlevelet küldeni, olyan módon, hogy a legközelebbi távirahivatalig táviratilag, onnan pedig rendes uton továbbítatnak. A táviratleveleket este 8 és 12 óra között lehet feladni. A táviratlevél díja szavankint 2 fillér, a legkisebb összeg azonban amit egy-egy táviratlevélért fizetni kell 60

fillér. A táviratlevelek feladási módja ugyanolyan, mint a rendes táviratoké, csupán a rendes távirati cím elé kell ezt a jelzést tenni: „TL”.

Remélhetőleg az új intézmény rövid idő alatt nálunk is beválik. Azonban helyes lett volna, ha egyidejűleg már most a vármegyék székhelyén levő összes posta- és távirahivataloknál naponta legalább déli 12 órától d. u. 2-ig vagy esetleg este 8-tól 9 óráig, már most lehetővé tette volna a miniszter a táviratlevelek feladhatását. Ezzel minden külön megterhelés nélkül, óriási előnyt biztosíthatna az ország közönségének.

Vármegyei pótdadó.

— Minket is közelebből érdekel. —

(Saját tud.) Mióta a hatalom kezelőinek egyik-másik, még nagyon is munkabíró tisztviselő nem tetszik, ijesztő módon megszorodtak a nyugdíjasok, kik kisebb-nagyobb összeggel a vármegyei tisztviselői nyugdíjalapok mérlegét évek óta lenyomják és emiatt a pótdadó folytonosan emelkedik.

Eddig a kormány időnkint kiegészítette a hiányt. Segélyezte a nyugdíjalapokat. Most azonban már megunta a derűre borura történt nyugdíjazásokat és a segélyezesnek egyszerismindenkorra utját vágta a pénzügyminiszter.

Ezután a tisztviselői nyugdíjazásokat kizárólag a vármegye adófizető polgárságának terhére eszközölhetik a törvényhatósági bizottságok. A megbillent mérlegre nyomtatékul nem lehet odavetni, hogy a még szükséges összeget államsegélyből fedezzük...

Lukács László pénzügyminiszter ugyanis Kluen-Héderváry Károly gróf belügyminiszter helyett a képviselőház szombati ülésén törvényjavaslatot terjesztett be az 1888: XV. törvénycikk némely rendelkezéseinek és az 1879: XXXVII. törvénycikk 5 §-ának módosításáról. A javaslat két előző szakasza a következő:

1. §. Azok a vármegyék, melyek az 1883. évi XV. törvénycikk 9. és 13. §-ai értelmében összesen 5 százalék erejéig kivethető pótdadók legmagasabb mértékét már kimerítették, kizárólag tisztviselői nyugdíjintézetük javára, a belügyminiszter és a pénzügyminiszter jóváhagyása mellett, további legfeljebb három százalék pótdadót vethetnek ki.

2. §. A vármegyei nyugdíjintézet javára korábban kivett vármegyei pótdadót az 1. §-ban említett kivételes pótdadó igénybe vétele után is a vármegyei nyugdíjintézet céljaira kell fordítani.

A javaslat indokolása elmondja, hogy ennek főcélja a vármegyei tisztviselői nyugdíjintézetek szorult anyagi helyzetének könnyítése, ami csak a megállapított maximumon túlmenő pótdadó kivételnek megengedésével érhető el. A kormány a vármegyék nyugdíjintézetének esetéről esetre adott államsegélyvel könnyített, de mivel a törvényhatóságok feladatát a pótdadó nyugdíjintézet létesítését, az állami segítséget rendszeressé tenni nem lehet. Mivel pedig ezideig több vármegye kérte az 5 százaléknál magasabb pótdadó kivételét nyugdíjintézet céljaira, a kormány célszerűbbnek tartja a felhatalmazást az összes törvényhatóságoknak törvényhozásiilag megadni.

Szóval jó lesz jövőre a szertelen nyugdíjazásokra egy kissé nagyobb figyelmet fordítani, mert most már nincs államsegély. Sőt az sem ártana, ha dologképes tisztviselőinket a legközelebbi választások rendén, visszahívnók. Ez egyrészt kevesebbiten a pótdadót, másfelől pedig elégtételül szolgálna a hatalmi gögből, minden nagyobb ok és alap nélkül kiüldözötteknek. Elvégre egy ember szeszélye, árkon-bokron keresztül gázolni akaró bolondériája miatt, az egész vármegye adófizető közönsége nem szenvedhet.

Ha pedig valamelyik tisztviselő oly főbenjáró hibát követett el, hogy állására nem

méltó; tudva és akarva ellökte magától tisztét, akkor a nyugdíjazásra sem érdemes.

Tessék a törvényt pártatlanul, becsületesen és emberséges eljárással alkalmazni, de mindenkiel szemben s akkor kényszer-nyugdíjazások egyáltalán nem lesznek és önként megszűnik a nyugdíj-alapok deficitje, fölöslegessé válik az amugyis tulterhelt polgárság pótdózfizetése, mely évről-évre keserű érzéseket idéz elő a vezérek hibája miatt. Mert a míg a törvény őrei abban lelik gyönyörűségüket, hogy minden komolyabb megfontolás nélkül, sáros csizmával tapodják a törvényeket, addig a viszonyok csak sulyosabbak lehetnek, de jóra nem változnak. Addig rontanak, rombolnak, de javításról nem beszélhetnek. Elnyomhatják ideig-óráig a meggyőződéseket, de a szívekben élő lelkiismeretet megsemmisíteni képesek nem lesznek.

Előbb-utóbb felébred a polgári öntudat és azoknak, akiket illet — torkukra forrasztja a törvénytelenégek, a tulkapások vérlázító infamisságát...

HIREK.

— **A képviselőházban** hétfőn hatalmas vitát indított az ellenzéki pártok blokka a költségvetés megszavazása körül. Gróf Apponyi Albert a Kossuth-párt egyik vezére vezette be a vitát oly hatalmas beszéddel, amely még a kormánypart körében is kijózanította az elméket. Holló Lajos mondott ezután igen értékes és tartalmas beszédet. Kedden pedig Huszár Károly, Szabó István és Dr. Valentsik Ferenc, Székelyudvarhely város képviselője szólaltak fel nagy tetszés között, szintén a javaslat ellen.

— **Pál fordulása** meghozta az időjárás enyhébbre változását. Tegnap a déli órákban már a hőmérő négy Celsius fok melegget mutatott és az eső is esett — a kocsolyázók és a „rodli“-sok bánatára, de mindazonok, kik a hideget nem szeretik, végtelen öröme. Azonban ezért még nincs oly közel a tavasz, hogy a téli kabátokat sulba tegyük. Csupán arról van szó, hogy így türethetőbb a tél s nyugodtabban várjuk a rügyfakasztó tavaszt.

— **Halálozás.** Hargita Nándort, a székelyudvarhelyi állami kö- és ipariskola művészigazgatóját, sulyos családi csapás érte. Szeretett kedves és engedelmes jó fia: Hargita György életének 17-ik évében, hosszas és sulyos szenvedés, a halotti szentségek áhitatos felvétele után, e hó 22-én d. u. 1 órakor csendesen elhunyt. Temetése 24-én (tegnap) d. u. 3 órakor a róm. kath. szertartás szerint nagy részvét mellett a Petőfi-utca 29. számú gyászháztól történt meg. Az engesztelő szent mise-áldozatot pedig ma d. e. 9 órakor mutatják be az elhunyt lelkéért a plebánia templomban. A szép reményekre jogosult fiu az édes anya poraival egyesül. A megszorodott édes apa vesztésében pedig mindnyájan őszinte részvétünkkel osztozunk, akik ötet tiszteljük és nagybecsüljük, mint városunk egyik kiváló fontossággal bíró kulturális intézményének hivatott vezetőjét és köztisztviselőjének álló jóbarátot. Szolgáljon ez enyhítő balsamként szeretett fia elvesztésének fájdalmas pillanetaiban.

— **Új pap.** Székelyudvarhely város értelmisége ujabban egy új pappal szaporodott. Adriányi Géza evang. lutheránus lelkész a napokban iktatták be, mint székelyudvarhelyi papot. Eddig a lutheránus lelkész, teendőket Buchala Béla körlelkész végezte. A beiktatást a reformátusok templomában Herforth Ferenc brassói főpap, püspökhelyettes eszközölte. Aznap este pedig a Budapest-szállóban közvacsora volt, amelyen a körlelkészen és Herforth főpapon kívül Fernengel Gyula, Dr. Jodál Gábor és Schaffner Frigyes mondtak felköszöntőt. A lutheránusok templomát is szándékoznak építeni Székelyudvarhelyt s annak hatalmas mozgató ereje lesz az új pap. Az összetartás, mely őket jellemzi, minden esetre sokra képesíti még a csekélyebb számú hívőket is.

— **Magyarországon vagyunk-e!** Ezt a furcsa kérdést sokszor és — sajnos — sok tekintetben föltehetnők önmagunknak s mindannyiszor szegényen írhatnánk meg arcunkat. Hogy valaki magyar érzése, hazafias gondolkodása miatt bűnhődjék saját hazájában, az a legvérforralóbb gyalázat magára a honalapító és föntartó nemzetre. Aki pedig ilyen eszközökkel dolgozik, az nem méltó arra, hogy magyar földön éljen, velünk egy levegőt szívjon. Ilyen és ehhez hasonló gondolatokat váltott bennünk az a rövid hírecske, melyet Aradró a Budapesti Hirlapnak táviratoztak. Szól pedig ez a következőképpen:

Lelle István, a ki az aradi Viktoria román pénzüzetet világi fiókjában teljesít már néhány év óta szolgálatot, megígérte a világi magyaroknak, hogy műkedvelői előadásukon közreműködik. A mikor a dolog, főnöke tudomására jutott, behívta magához és megtiltotta, hogy részt vegyen az előadásban. Lelle azonban nem akarta adott szavát megszegni és mégis szerepelt az előadásban. A magyargyűlölő oláh főnök erre elcsapta Lellét, a kinek semmi más bűne nem volt, csak az az egy, hogy a magyarokkal jó viszonyban volt. És még ezek a vad despoták beszélnek elnyomásról, magyar barbárizmusról a külföld előtt.

— **Sötétség a városban.** Ezuttal nem arról a mérhellen sötétségről van szó, a mely némelyek agyában honol és a mely miatt előhaladásunk megakad. Nem. A vasárnap esti sötétségről kívánunk felvilágosítást nyújtani a nagyközönségnek. Vasárnap este fél hét órakor ugyanis Székelyudvarhelyt az összes villamos lámpák elaludtak. E szokatlan jelenség, mely — az üzemvezetőség gondossága, pontos kezelése mellett — négy év óta először fordult nálunk elő, természetesen nagy zavarba hozta a közönséget. A gyertyák és petróleumlámpák becsülete erősen megnövekedett, már t. i. ott, ahol készletben voltak, mert az üzletek zárva lévén, vásárlásról szó sem lehetett. Ez az állapot azonban rövid időig tartott. T. a m. a s. y. Hugó, a Gusz-féle villamossági r.-t. székelyudvarhelyi üzemvezetője, valamint a telep összes személyzete munkához látott és a véletlen balesetből származott bajt 24 perc alatt megszüntették annyira, hogy az utcai világítást, néhány perc múlva pedig az összes szükségletet állandóan biztosították. Az üzemzavar abból állott elő, hogy a főcsapágyon levő kenőgyűrű szétrepedt és ezen kívül a tülfogyasztásból származó nagy megterhelés következtében egy biztosíték kiolvadt. E kelemellen meglepetésben ugyancsak vasárnap Szeged város közönsége is részesült, még pedig egy órára keresztül éppen akkor, midőn Szávay Gyúria, a V. H. O. Sz. érdemes elnöke olvasta fel költeményeit.

— **Két nagy bála készül** Székelyudvarhely város közönsége. Egyik a református kollegium ifjúságának hagyományos Diák-bálja, mely február 3-án; a másik pedig a kereskedők és kereskedő ifjak otthon-egyesületének japán jelmez estélye, a mely február 10-én lesz. Mind a két bál sikere biztosítottnak látszik.

— **Ami jóslatunk beteljesedett.** Annak idején a „Székely-Udvarhely“ szóvá tette, hogy a népszámlálás körül követett tulbuzgóságnak — keserű utóíze lesz, mert a fogyasztási adók és más közterhek emelkedni fognak Székelyudvarhelyt; A folyó évre már jóslatunk — sajnos — bekövetkezett. A pénzügyi miniszter nem tágit és így a városi hus- és borfogyasztási adó, közel 14 ezer koronával emelkedett. Ennyivel több terhet zúdítottak a város nyakába azok, kiknek fi-

zetési fokozatuk előbb való volt, mint a város polgárságának érdeke. Ugy halljuk, hogy a polgárság népgyűlés tartására készülődik s ebből a népszámlálás revízióját akarja kérelmezni. Az az évi 14 ezer korona többlet, melyet mesterséges uton a nyakunkra hoztak, meg is érdemelne, hogy a teherviselő polgárság talpra álljon és kívánja a népszámlálási adatok felülvizsgálását.

— **Nem isznak** — borvizet a bakák, hiszen a kaszárnya kutja is bacillusmentes. Azonban a város közönsége sem nagyon bővelkedik most az ásványvizekben, sőt a mult hetekben még drága pénzért sem juthatott hozzá, mert a nagy és tartós hidegidő miatt a behozatal szünetelt. Homoródi borvizet csak minden második nap juttatnak, mivel a kutat is megrongálta a nagy hideg és kevés a víz.

— **Közgyűlés.** A székely juhturógyár és hizlalda ez évi közgyűlését február 28-án d. e. 10 órakor fogja megtartani. Ezt azért közöljük, mivel lapunk olvasói sorában is bizonyára vannak részvényesek, kik a közgyűlés határideje iránt érdeklődnek.

— **Nagyapó Székelydályán.** A székelydályai önmivelődési egyesület ez évi február 3-án, az építendő táncház javára, az állami iskolában műkedvelői színelőadással egybekötött táncvigalmat rendez. Előadják Szigligeti Ede „Nagyapó“ című vígjátékát: Legifj. Sándor Mózes, Nagy Mózes, Ferencz Róza Mojsza Lina, Abrán Márka, Csoma Dénes Bálint Dénes, Nagy Zsigmond, Gergely Domokos, Kandó Kálmán, Mező Juliánna, Abrán Dénes, Nagy Károly, Gergely András.

— **Tenyészállat kiállítás és vásár.** Udvarhelyvármegye Gazdasági Egyesülete Ugron Ákos volt főispán tb. elnök vezetésével közelebről tartott választmányi ülésén intézkedett a székelykereszturi országos jellegű tenyészbika kiállítás és vásár megtartása ügyében, a mely folyó évi február 29-én és március 1-én lesz. Az erdélyi magyar fajta tenyészállatok világszerte híresek. Díjazásban ezutal is 2 éves és magasabb koru bikák, valamint borjas tehenek, 2 és 3 éves üszök tulajdonosait részesítik. A gazdasági felügyelőség 20 százalék kedvezményben részesíti az egyes községeket a bikavételnél, sőt az elemi csapást szenvedett falvak nagyobb jutalékot is kaphatnak. A vétel iránt már most intézkedni kell és a segélykérvényeket az érdekeltek a gazdasági felügyelőséghez minél előbb nyujtsák be.

Irodalom.

Czenczy Jenő: Lélek és testiség. Új és feltűnést keltő könyv jelent meg a könyvpiacra Czenczy: Lélek és testiség címmel. A XX. századbeli modern ember nagy érdeklődéssel olvassa végig a benne foglalt két regényt, melynek címei: 1. Rapszodia, 2. Egy társadalmi ateista regénye. Nem hosszú lére eresztett, de tömör és figyelmet érdemlő alkotások ezek, melyeket mindenki, akit a mindennapi élet realissága, a társadalmi lét aktualitása érdekel, örömmel fog üdvözölni. Érdekes e könyvnek az iránya. Nem halad megszokott csapásokon, s így nem követi egészen a nyugatisták irányát sem. bár ezekével sok tekintetben rokon tulajdonságokat mutat fel. Ultramodern ridegséggel mutat azokra a tespedésekre, melyek látszólag köztisztviselői állanak, de amelyekben minden modern ember titkos törvényszegéssel tul teszi magát. Tárgyalja a szerelmet, ezt a mindenséget mozgató erőt a maga fenségében, de a látszólagos ocsmányságában is. A lélek és testiség először magyarul jelent meg; de már sajtó alatt van. idegen nyelvekre is, s így nem csak a magyar, de a világirodalom érdekessége lesz. A könyv Benkő Gyula Grill-féle cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadásában jelent meg (Budapest, Dorottya-utca 2.) és ugyanott, valamint minden számottevő könyvkereskedésben is kapható. Ára a vaskos kötetnek 3 korona.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Pálmay József
 Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadóntá Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok círcereivellusztált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz

1848 eredeti francia angol és amerikai toalett-modelt közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a "BUDAPESTI BAZAR" kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borszárművelők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajattermés és vörös borok.

RÉTHY FÉLE PEMETEFÜ CUKORKÁI
 BENECSÁRN

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a Réthy-féle pemetefü cukorkánál!

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utánpótlás van. Az eredetinek minden egyes darabján rajta van a „Réthy” név dobozára 60 fil. Mindonitt kapható. Csak R É T H Y-félet fogadjanak el!

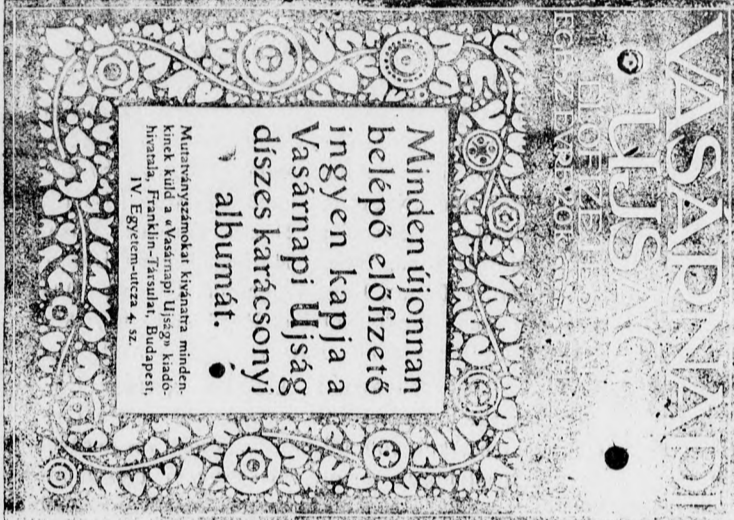
Hirdetés az üzlet felé! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESEN tehát a Székely Udvarhelyben

NIGRIN
 (Farnokmentes)
 a legjobb elpárlódásmentes ital.
 A lényegesen magasabb minőségű szőlőből készült ital.

Február elején megnyílik — Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a. az új férfi és női divataruház

Nagy választék mindennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban, női kosztümök, pongyolák és különféle bluzckban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkben.

VASÁRNAPI UJSÁG
 Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Ujság díszes karácsonyi albumát.

Mutatószámokai kívánatra mindenkinél kiad a Vasárnapi Ujság kiadóhivatala, Franklin-Fasádnál, Budapest, IV. Eötvös-utca 4. sz.

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borszárművelő.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Élyegzők és pacsétnyomók mindenféle kivételben gyári áron pontosan hibátlan szövegezővel kaphatók. Székely-Udvarhely kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papírkereskedésben) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Katholikus és református imakönyveke lap kiadóhivatalában kapható.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legerősebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szevesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, levélpapirosok stb. **Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből**

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ES PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és iro-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, irógéppapirok, esomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papír-különlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden súlyban. Hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írások, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, díszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, kőzetpapirok, szivarkahely, szivarka névjegyárak Dehán-összevártárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománýtáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-moteros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrovidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acsírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak. Íróterek, fekete, szine, ironok, notes-ironok, esavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetetek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlú kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vagy-és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gelő-sípek és orgonák. Monogramok fehérnemű és leveledpapiRJelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pacsétnyomók, pacsétjegyek, pacsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és néveliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes "Magyar Könyvtár". A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak tára. Szótárak, térképek, napi rak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzó, háromszög, szögmérő, rajzdeszkák tolltökök, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmángák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, képesok stb